

Özel Yetenekli Öğrenciler İle Çalışan Öğretmenlerin Sınıf Yönetimine İlişkin Görüşleri*

M. Sencer Bulut Özsezer¹, H. Beyza Canbazoglu^{**2} ve Kamuran Tarım³

Öz

Çalışmanın amacı, Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu çalışmada, olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan 10 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Verilerin analiz sürecinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Öğretmenler, özel yetenekli bireylerin kendilerine has özelliklerine vurgu yaparak onların hareketli, meraklı, yetkin, hırslı olmaları ve örgün eğitimde yaşadıkları uyum sorunları sebebiyle istenmeyen davranışların ortaya çıkabileceğini vurgulamışlardır. Ayrıca Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin, özel yetenekli öğrencilerinin istenmeyen davranışlarını yönetme sürecinde kullandıkları stratejiler mesleki ve duyuşsal stratejilerden oluşmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin kullandıkları stratejiler eğitsel-gelişimsel planlama, teşvik etme, sorumluluk verme, olumlu pekiştirme, yer değiştirme, bireysel özellikleri kabullenme ve görmezden gelme, önlemsel, birebir konuşma kodları altında ele alınmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda hem hizmet öncesinde hem de hizmet içinde öğretmenlerin özel eğitime yönelik uygulamalı eğitim almaları, öğretmen adaylarının ise özel yetenekli öğrencileri gözlemlemesi ya da bu öğrencilerle deneyim yaşayabilecekleri staj uygulamalarının gerçekleştirilmesi önerilebilir.

Anahtar Sözcükler

Sınıf yönetimi
İstenmeyen davranış
Bilim ve Sanat Merkezi
Özel yetenekli çocuklar

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi
15 Ekim 2021
Kabul Tarihi
03 Mart 2022
Makale Türü
Araştırma Makalesi

Views of Teachers Working with Gifted Students on Classroom Management*

Abstract

The aim of the study is to determine the views of teachers working at the Science and Arts Center regarding classroom management. In this study, phenomenology approach was used. The study group of the research consists of 10 teachers working at the Science and Arts Center. The data of the research were collected through semi-structured interviews and content analysis method was used to analyze the data. By highlighting the unique characteristics of gifted individuals, teachers emphasized that misbehavior may occur due to their being active, curious, competent, ambitious and the adaptation problems they experience in formal education. In addition, the strategies used by the teachers working in the Science and Arts Center in the process of managing the undesirable behaviors of their gifted students consist of professional and affective strategies. These strategies used by the teachers were discussed under the codes of educational-developmental planning, encouraging, giving responsibility, positive reinforcement, relocating, accepting and ignoring individual characteristics, precautionary, one-to-one conversation. In this direction, it can be suggested that teachers should receive practical training on special education both before and during the service and pre-service, teachers should observe gifted students or carry out internship practices where they can have experience with these students.

Keywords

Classroom management
Misbehavior
Science and Arts Center
Gifted children

Article Info

Received
October 15, 2021
Accepted
March 03, 2022
Article Type
Research Paper

Atf. Bulut Özsezer, M. S., Canbazoglu, H. B. ve Tarım, K. (2022). Özel yetenekli öğrenciler ile çalışan öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 23(2), 81-101. <https://doi.org/10.12984/egced.1010270>

* Bu çalışmanın bir bölümü International Conference on Education, Teaching & Learning Kongresi'nde (Zürich, İsviçre, 2018) sözlü bildiri olarak sunulmuştur. [A part of this study was presented as an oral presentation at the International Conference on Education, Teaching & Learning Congress (Zurich, Switzerland, 2018).]

¹ Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, msencerbulut@gmail.com

** Sorumlu Yazar / Corresponding Author

² Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, beyza.cnbzlg0@gmail.com

³ Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Türkiye, kamuran.tarim@gmail.com

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı ile yayımlanmıştır.

Extended Abstract

Introduction

Gifted students are children who have creativity and leadership characteristics, are interested in art, can understand abstract thoughts, have a high level of performance in learning and have the desire to act independently in areas of interest. Gifted children have different abilities and characteristics from their peers and other children in terms of mental, psychological, physical, and social aspects. Due to their different abilities and characteristics, it is necessary to support these individuals in line with their abilities and development and to enrich their learning processes with various teaching methods and techniques. Considering the basic characteristics of gifted individuals, when necessary precautions are not taken in the classroom environments created for them, it will be inevitable that there will be situations that will negatively affect the classroom management and misbehavior will occur. In this respect, teachers are the people who will reduce and eliminate the misbehavior of gifted students. However, there are studies expressing that teachers of gifted students lack knowledge and skills in classroom management to prevent misbehavior. For this reason, it is thought that it would be useful to determine the views of teachers working with gifted students on classroom management, misbehavior and how they interfere with these behaviors. Because the Turkish National Education System is constantly in search of change and new models, it has not been able to create a viable and permanent model for the education and training processes of the gifted. At this point, the opinions of teachers working with gifted students on classroom management, misbehavior of gifted students and the strategies they developed for these behaviors are thought to be important in terms of contributing to the measures to be taken in the education-teaching systems of these centers, the practices to be made and the teaching programs to be prepared for the Science and Arts Center. In this context, the aim of the study is to determine the views of teachers working at the Science and Arts Center about classroom management.

Method

In this study, phenomenology approach, one of the qualitative research methods, was used. The study group of the research consists of 10 teachers working at the Science and Arts Center of a province in the south of Turkey in the 2017-2018 academic year. A semi-structured interview form developed by the researchers was used to determine the views of teachers working at the Science and Arts Center about classroom management and misbehavior. In the semi-structured interview form, consisting of 12 questions, the teachers working at the Science and Arts Center were asked about their perceptions of classroom management towards gifted students, and their views on the elements of misbehavior and behavior management.

During the data collection process of the study, the researchers went to the Science and Arts Center together and held one-on-one interviews with each teacher. Before the interviews, information about the research process was given to the teachers by the Director of the Science and Arts Center. After the verbal consent of the teachers was obtained, the interview process started. Before each interview, the researchers gave information about themselves and the process of the research. The interviews were held in the meeting room of the Science and Arts Center, in the assistant principal's room, or in the teachers' own private classrooms. All the interviews were conducted by the researchers. Before each interview, it was confirmed that the participants had sufficient information about the research and the researcher, they participated in the research voluntarily, the questions asked were used only for research and private information would be kept confidential. In addition, it was stated that the names of the branches would be used by making anonymous quotations instead of the names of the teachers to be interviewed by the researcher. In this way, teachers were made to feel safe and comfortable. Apart from these, the participants were informed that the interviews would be conducted with a voice recorder, and audio recorded with the consent of the teachers. The interviews lasted a minimum of 30 minutes and a maximum of 60 minutes for each teacher.

Content analysis method was used in the analysis of the data of the research. In content analysis, the data collected is first analyzed in terms of its conceptual aspects, then the concepts are organized, and themes are created according to the concepts (Miles & Huberman, 2016). The analysis process includes transcribing the audio recordings of the interviews with the teachers, reading the written texts one by one and forming codes and themes within the framework of the research objectives. The data obtained were described in tables, and direct quotations from the teachers' explanations were included.

Findings

In this study, which aims to determine the views of the teachers working at the Science and Arts Center regarding classroom management, the teachers' experiences at the Science and Arts Center and their views on gifted students were determined by the dimensions of classroom management and explained within the framework of misbehavior. The findings related to the perceptions of the teachers working at the Science and Arts Center, which is the first sub-purpose of the study, regarding classroom management were discussed within the framework of the themes of classroom management dimensions and factors affecting the classroom environment. The findings related to the perceptions of the teachers working at the Science and Arts Center, which is the second sub-objective

of the research, regarding the undesirable behaviors of the gifted students were discussed under the theme of misbehavior. Finally, the findings related to the strategies used by the teachers working at the Science and Arts Center to cope with the undesirable behaviors of gifted students are discussed under the theme of management of misbehavior. However, it is necessary to draw attention to how misbehavior is defined by the teachers in the themes formed for the second and third sub-purposes. The teachers stated that they do not perceive the actions that they perceive as misbehavior in formal education as misbehavior in the students studying at the Science and Arts Center. They stated that these behaviors are the characteristics of gifted students and that they developed strategies for this.

Discussion and Conclusion

When the opinions of the teachers working at the Science and Arts Center under the theme of classroom management teaching dimension are evaluated in general, it is seen that the special characteristics of the gifted students (willing to learn, high readiness), awareness and the classroom management of the flexible program applied to them at the Science and Arts Center. It was seen that they thought that it had a positive effect on the teaching dimension. In other words, teachers perceive gifted students as academically successful and with high awareness levels. There are studies stating that teachers' perceptions of students influence creating an effective learning environment suitable for students' ability levels and providing classroom management accordingly (Albion & Ertmer, 2002; Curtis, 2005; Gerow, Bordens, & Blanch-Payne, 2008; Goodwin, 2002). In this context, teachers' perceptions and attitudes towards students affect their behaviors towards students (Gerow et al., 2008; Goodwin, 2002), the way they interact with students, and the teaching methods they prefer (Albion & Ertmer, 2002; Curtis, 2005). The view of the teachers in the study is that the teachers plan the teaching process according to the characteristics and wishes of the gifted students and they design activities to make the teaching process more effective. Similarly, Curtis (2005) emphasizes that teachers who have a positive perception towards gifted students tend to employ different activities in the classroom to meet the needs of the students, organize the classroom environment, and enrich the course content with tools and materials. Based on all these, it can be concluded that teachers who are aware of the characteristics of gifted students will act accordingly in classroom environments.

Another question to be answered within the scope of the research is how the teachers working at the Science and Arts Center perceive the misbehavior of gifted students. By emphasizing the unique characteristics of gifted individuals, teachers emphasized that misbehavior may occur due to their being active, curious, competent, ambitious and the adaptation problems they experience in formal education. In the studies, it is emphasized that gifted students exhibit stubbornness, egocentrism, desire to lead, acting, jealousy, constant desire to talk, difficulty in establishing friendships, and undesirable speech. The teachers working at the Science and Arts Center stated that the strategies they use to cope with the misbehavior of their gifted students are educational-developmental planning, encouraging, giving responsibility, using reinforcement, relocating, accepting and ignoring individual characteristics, precautionary and one-on-one conversations.

Giriş

Özel yetenekli bireyler; akranlarına göre yaratıcılık ve liderlik özelliği olan, sanata ilgi duyan, soyut düşünceleri anlayabilen, öğrenme konusunda performans düzeyi yüksek ve ilgi duyduğu alanlarda bağımsız hareket etme isteği olan çocuklardır (Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü [ÖRGM], 2017). Özel yetenekli çocuklar; zihinsel, psikolojik, bedensel ve sosyal açıdan akranlarından ve diğer çocuklardan farklı yeteneklere ve özelliklere sahiptirler (Sezer, 2015). Farklı yetenekleri ve özellikleri sebebiyle bu bireyleri, yetenekleri ve gelişimleri doğrultusunda desteklemek ve öğrenme süreçlerini çeşitli öğretim yöntemleri ve teknikleriyle zenginleştirmek gerekmektedir (Eddles-Hirsch, Vialle, McCormick ve Rogers, 2012). Bu doğrultuda özel yetenekli öğrencilerin eğitim süreçlerinde Bilim ve Sanat Merkezleri önemli bir rol oynamaktadır.

Bilim ve Sanat Merkezleri, ilkokullarda sınavla tespit edilen özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını sağlamak ve sahip oldukları kapasitelerini geliştirerek üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla devlete bağlı olarak açılmış olan özel eğitim kurumlarıdır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2020). Çocuklar, bireysel zekâ testi sonuçlarına göre, Bilim ve Sanat Merkezi'ne kayıt hakkı kazanmaktadır. Bu testte başarı gösteren adaylar, genel zihinsel yetenek alanında kayıt hakkı kazanırlar. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri koordinesinde resim ve/veya müzik alanlarında yetenek sınavı açılır. Yetenek sınavında komisyonca belirlenen puanı alan öğrenciler de resim ve/veya müzik yetenek alanı öğrencisi olarak Bilim ve Sanat Merkezi'ne kaydedilir. Kayıtları yapılan öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi ölçüldükten sonra Bilim ve Sanat Merkezlerinde a) uyum (oryantasyon), b) destek eğitimi: 1) iletişim becerileri, 2) grupla çalışma teknikleri, 3) öğrenme yöntemleri, 4) problem çözme teknikleri, 5) bilimsel araştırma teknikleri, 6) yabancı dil, 7) bilgisayar, 8) sosyal etkinlikler, c) bireysel yetenekleri fark ettirme, ç) özel yetenekleri geliştirme, d) proje üretimi/yönetimi alanlarında düzenlenmiş eğitim programlarına alınırlar (MEB, 2020). Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrencilere, akademik başarıyı ölçmeye yönelik herhangi bir işlem uygulanmaz; sınav yapılmaz, ölçme ve değerlendirmelerde puan ya da not kullanılmaz. Uygulanan eğitim programlarının her aşamasında gözlem formları kullanılarak izleme ve değerlendirme yapılır ve programın sonunda programı tamamlayan öğrencilere Program Tamamlama Belgesi verilir (MEB, 2020).

Özel yetenekli bireylerin özellikleri; benlik algısı, mükemmeliyetçilik, aşırı duyarlılık, gelişimde uyumsuzluk, motivasyon, aşırı soru sorma ve merak duygusu, eleştirel düşünme ve yaratıcılık bileşenleri bağlamında ele alınabilir (ÖRGM, 2017). Özel yetenekli çocukların, akranlarına göre daha uyumlu bireyler olmaları beklenmektedir (Callard-Szulgit, 2010). Bu nedenle de özel yetenekli çocuklar, istenmeyen davranışlar sergilediklerinde, çevrelerindeki bireyler bu duruma şaşırabilmektedirler (Markusic, 2019). Ancak sonuç itibarıyla bu bireyler de çocuktur ve onların da istenmeyen davranışlar sergilemeleri doğaldır. Bu doğrultuda özel yetenekli birey olmanın, tamamen olumlu özelliklerden oluşmadığı ve bu bireyleri disipline etmenin zor olduğu söylenebilir (Chan, 2002, 2003; Çitil ve Ataman, 2019; Markusic, 2019; Özbay, 2013). Özel yetenekli bireylerin temel özellikleri dikkate alındığında onlar için oluşturulan sınıf ortamlarında gereken tedbirler alınmadığında sınıf yönetimini olumsuz etkileyecek durumların olmasının ve istenmeyen davranışların ortaya çıkmasının kaçınılmaz olduğunu vurgulayan çalışmalar bulunmaktadır (Callard-Szulgit, 2010; Çitil ve Ataman, 2019; İnci, 2014; Markusic, 2019; Montgomery, 2013; Oliver, Reschly ve Wehby, 2011; Pfeiffer ve Stocking 2000; Sezer, 2015). Bu çalışmaların sonuçlarına örnek olarak, özel yetenekli öğrencilerin mükemmeliyetçi kişiliklerinin, onlarda yanlış yapma korkusuna ve yanlış yapmaktan takıntılı bir şekilde kaçınmalarına sebep olduğu (Callard-Szulgit, 2010) söylenebilir. Bununla birlikte özel yetenekli öğrencinin eleştirel düşünmesi ve yüksek kelime hazinesine sahip olması gibi özellikleri nedeniyle *her şeyi biliyorum* tavırları, diğer öğrenciler tarafından kendini beğenmiş, ukala ve kibirli bir davranış olarak algılanabilir (Pfeiffer ve Stocking 2000). Bu durum onların akranları tarafından dışlanmalarına sebep olabilir. Ek olarak, tekrarlayan görevleri sürdürememek, özel yetenekli öğrencilerin sınıfta sergiledikleri sorunlardan biridir (Markusic, 2019). Özel yetenekli öğrenciler tekdüze etkinliklerden ve rutin ödevlerden çabuk sıkılabilirler (Montgomery, 2013; Sezer, 2015). Bu doğrultuda öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin kendine has özelliklerinin farkında olarak öğretim süreçlerini planlayabilmelerinin, sınıf içerisinde istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını önleyebileceği düşünülmektedir.

Sınıf yönetimi; öğrenme-öğretme ortamındaki olumsuz uyarıcıları en aza indirgeyerek öğretimi düzenleme (Hardin, 2008), öğrencileri iş birliğine yöneltmek öğrenme ve öğretimin gerçekleşmesini sağlama (Evertson, Emmer, Clements ve Worshan, 1997), çocukların psikolojik ve akademik ihtiyaçlarına cevap vermedir (Jones ve Jones, 1998). Bu anlamda sınıf yönetiminin amacı; öğrenme-öğretme sürecini kolaylaştırmak, destekleyici bir sınıf atmosferi oluşturmak, çocukların zarar verici davranışlarını önlemek, uygun davranışların artması için ortamı sağlamak ile zamanı etkili ve verimli kullanmaktır (Evertson ve Emmer, 2012). Özel yetenekli çocuklar, kendi gelişimsel özellikleri, yetiştirilme tutumları ve sınıf ortamında kabul edilme durumlarına göre farklı davranışlar gösterebilmektedirler. Özel yetenekli çocukların öğrenme hızı, derinliği ve ilgileri, onlara, normal gelişim gösteren çocuklardan farklı eğitim yaşantıları ve ortamlarının sunulması gereğini ortaya koymaktadır. Sınıf ortamında özel yetenekli öğrencilerin yönetiminde ve öğretiminde; hızlandırma, zenginleştirme, küme grupları, sıkıştırılmış müfredat, etkileşimli öğrenme, ayırıştırılmış eğitim, doğrudan eğitim, yönlendirilmiş çalışma grupları, esnek başarı

grupları, ileri düşünme yeteneği, bağımsız çalışma grupları, bireysel hareket planı, disiplinlerarası etkinlikler ve akıl hocaları öğretim stratejileri kullanılabilir. Bu stratejiler sayesinde olumlu bir sınıf atmosferi oluşurken aynı zamanda istenmeyen davranışların ortaya çıkması da en aza indirgenebilmektedir (Öznacar ve Bildiren, 2016).

İstenmeyen davranışlar, öğrenme ortamını olumsuz etkileyebilen, sınıf bağlamındaki düzeni bozabilen (Ergün ve Yüksel, 2005), çocukların birbirleriyle olan etkileşimini olumsuz etkileyebilen (Siyez, 2009), sıklıkla görülen ya da uzun süreyi kapsayan biçimde gözlemlenen davranışlardır (Özdemir, 2007). İstenmeyen davranışlar sadece öğretme sürecinin öğretmen boyutunda değil aynı zamanda davranışı gösteren öğrencinin kendi öğrenme ve sosyo-duygusal gelişiminden başlayarak gittikçe genişleyen bir çevre üzerinde olumsuz etkilere sahiptir (Cemaloğlu, 2007). Bilişsel, duyuşsal, psiko-motor becerileri ve düzeyleri hangi seviyede olursa olsun davranış problemleri tüm öğrencilerde karşılaşılabilecek bir durumdur. Özel yetenekli bireyler, özelliklerine ve yeteneklerine uygun olmayan öğretim ortamlarında; kurallara uymama (Çetinkaya, Maya Çalışkan ve Güngör, 2012), arkadaşlık kurmada güçlük çekme, otoriteye karşı gelme, kıskançlık, inatlaşma, yerinde oturamama, hareket etme ve sürekli konuşma (İnci, 2014), ilgisiz davranma (Sezer, 2015), akranlarıyla akademik rekabet, liderlik yarışı, çatışma yaşama ve öğretmenlerini zorlama (Çitil ve Ataman, 2018), bağımsız ve sıra dışı olma ile zorlu ve rutin olmayan görevler alma isteği (Tannenbaum, 2003) gibi davranışlar sergilemektedirler.

Özel yetenekli çocukların öğrenim gördüğü sınıflarda önlemsel sınıf yönetimi modelinin en etkili ve en verimli yöntem olduğu vurgulanmaktadır (Çitil, 2016). Önlemsel modelde planlama düşüncesi hâkimdir ve istenmeyen davranış veya sonucu öngörme söz konusudur (Demirtaş, 2015). Öğretimsel amaçların, öğretim sürecinin, program içeriğinin ve çalışma sonucunda elde edilecek ürünlerin her bir öğrencinin bireysel öğrenme özellikleri temel alınarak planlanması ve özellikle özel gereksinimli öğrencilerin kendilerini sınıfa ait hissetmelerini sağlayacak etkinliklerin uygulanması, önleyici sınıf yönetimi stratejilerinden bazılarıdır. Günlük programın hazırlanması ve uygulanması, fiziksel ortamın düzenlenmesi, olumlu davranışların fark edilmesi ve ödüllendirilmesi, öğretim yöntemi, sınıf kurallarının oluşturulması, öğretilmesi ve izlenmesi, problemleri davranışlara uygun ve hızlı tepkiler verilmesi örnek olarak verilebilecek etkinliklerdir (Akalm, 2012). Bu bağlamda önlemsel sınıf yönetimi modelinin, özel yetenekli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda istenmeyen davranışların önlenmesinde ve yönetiminde etkin bir rol oynadığı söylenebilir.

Özel yetenekli çocukların arkadaşları tarafından kabul edilme düzeyleri; onların öğrenme süreçlerine ve ortamlarına katılmalarını, sınıf içi ilgi, davranış ve tutumlarıyla öğrenmeye dair isteklerini etkileyebilmektedir. Çünkü özel yetenekli çocuklar, akranlarıyla birlikte oldukları bağlamlarda popülerdirler (Wagale, 2001). Bu özellikleri nedeniyle, çoğunlukla takdir edilmeyi ve öncelik olmayı beklemektedirler (Akarsu, 2000; Gökdere ve Çepni, 2003). Özel yetenekli bireyler, akranlarına göre daha çabuk öğrendikleri için geleneksel şekilde tasarlanmış öğretim ortamlarında, bireysel yetenek ve özelliklerine karşı çıkıldığını ve desteklenmediklerini hissedebilmektedirler (Borland, 2003; Klein, 2007). Bunun için özel yetenekli bireylerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda öğretim ortamlarının tasarlanmasına önem verilmelidir.

Özel yetenekli öğrencilerin, davranış ve sınıf yönetimine dair araştırmaların alanyazında çok sınırlı olduğu görülmektedir (Chan, 2002; Çetinkaya ve diğ., 2012; Çitil ve Ataman, 2018, 2019; Gökden Kaya ve Ataman, 2017; Hansen ve Feldhusen, 1994; İnci, 2014; Sezer, 2015; Talas, Talas ve Sönmez, 2013). Chan (2002) tarafından yapılan çalışmada, özel yetenekli öğrencilerin mükemmeliyetçi olma, farklı olma isteği ve uyum sorunları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çetinkaya ve diğerlerinin (2012) çalışmasında ise sınıf yönetimi sorunlarının özel yetenekli bireylerin kendi fikirlerini ve çözümlerini bireysel olarak oluşturma ile akranlarını veya içinde buldukları grubu etkileme isteklerinden ve saygı kurallarına dikkat etmemelerinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Gökden Kaya ve Ataman (2017) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin özel yetenekli bireylerin istenmeyen davranışlarıyla çoğu zaman karşılaştıklarını, bu istenmeyen davranışları yönetme konusunda yetersiz kaldıklarını ve istenmeyen davranışları yönetme konusunda hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Hansen ve Feldhusen (1994) yaptıkları araştırmada, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda eğitim alan ve almayan öğretmenlerin; kişilik, mesleki özellikler ve sınıf içi davranışları açısından sınıf etkinliklerini düzenleme konusunda farklılık gösterip göstermediklerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, eğitim sonrasında eğitim alan öğretmenlerin, eğitim almayan öğretmenlere göre daha fazla olumlu sınıf içi davranış özellikleri sergiledikleri görülmüştür. Eğitim almış öğretmenlerin, eğitim almamış öğretmenlere göre yaratıcılık ve esnek düşünme, materyal geliştirme ve uygulama, ders zamanını etkili ve verimli kullanma, öğrencilerin motivasyonunu sağlama, yetenek programları için öğrencileri yönlendirmeye destek sağlama ve sınıf içi etkinlikler gibi konularda daha başarılı oldukları görülmüştür. İnci (2014) tarafından yapılan çalışmada ise özel yetenekli bireylerin iş birliği içinde oynamama, arkadaşlık ilişkilerinde güçlük çekme, inatlaşma içerisine girme, mükemmeliyetçi olma isteği, lider olma çabası, benmerkezcilik, sürekli hareket etme ve konuşma isteği, kıskançlık gibi problemleri sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak Talas ve diğerlerinin (2013) ise özel yetenekli öğrencilerin iletişim problemlerinin olduğunu ortaya koymuştur.

Yukarıdaki çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin eğitim ortamlarındaki sınıf yönetimini ve istenmeyen davranışlarını inceleyen çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda özel yetenekli öğrencilerin kendilerine has özelliklerinden kaynaklı sınıf yönetimi sorunlarına ve istenmeyen davranışlarına odaklanıldığı görülmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin özellikleri dikkate alındığında bu çocuklar için oluşturulan eğitim ortamlarında gereken tedbirler alınmadığında istenmeyen davranışların gözlenmesi de kaçınılmaz olacaktır (Çitil ve Ataman, 2018). Bu doğrultuda, özel yetenekli öğrencilerin istenmeyen davranışlarını azaltacak ve ortadan kaldıracak olan kişiler, öğretmenleridir (Çitil, 2016). Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinin, istenmeyen davranışları önlemeye yönelik sınıf yönetimi konusunda bilgi ve beceri eksiklikleri olduğunu ifade eden çalışmalar da bulunmaktadır (Çetinkaya ve diğ., 2012; İnci, 2014; Sezer, 2015). Bu nedenle özel yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin, sınıf yönetimiyle istenmeyen davranış ve bu davranışlara nasıl müdahale ettiklerine yönelik görüşlerinin belirlenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Çünkü sürekli değişim ve yeni model arayışında olan Türk Millî Eğitim Sistemi, özel yeteneklilerin eğitim ve öğretim süreçlerine yönelik uygulanabilir ve kalıcı bir model oluşturabilmiş değildir. Bu noktada özel yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin sınıf yönetimi, özel yetenekli öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlar için geliştirdikleri stratejilere yönelik görüşlerinin, bu merkezlerin eğitim-öğretim sistemlerinde alınması gereken önlemlere, yapılacak uygulamalara ve Bilim ve Sanat Merkezi için hazırlanacak olan öğretim programlarına katkı sağlaması açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla baş etmede kullandıkları stratejiler nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni tercih edilmiştir. Olgubilim, epistemolojik bir bakış açısına sahiptir ve bireylerin bildikleri şeyin ne olduğu ile ilgilenir (Reiners, 2012). En önemli soru olarak, bilinen şeyin ne olduğu sorusunu cevaplandırmaya çalışır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Bu anlamda bu çalışma, Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin algılarını ve deneyimlerini ortaya koymayı amaçladığı için olgubilim deseni ile gerçekleştirilmiştir. Çünkü olgubilim çalışmalarında temel amaç, bireylerin algı, farkındalık ve deneyimlerini betimlemektir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında, Türkiye'nin Akdeniz bölgesinde bulunan bir ilin Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan 10 öğretmen (Bilişim öğretmeni, Coğrafya öğretmeni, Fen Bilimleri öğretmeni, Fizik öğretmeni, Matematik öğretmeni, Müzik öğretmeni, Resim öğretmeni, Sınıf öğretmeni, Edebiyat öğretmeni) oluşturmaktadır. Öğretmenlerin cinsiyet, yaş ve eğitim durumları ile mesleki kıdem yılları ve Bilim ve Sanat Merkezindeki kıdem yıllarına ait bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır. Araştırmada katılımcıları belirlemek için amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Yamane, 2009). Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi, araştırmacının belirlediği örnekleme büyüklüğüne göre evrenden kendi kanaatleri yönünde bir parçayı seçmesidir (Yamane, 2001). Bu bağlamda Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan yirmi üç öğretmen arasından görüşme yapılabilecek on öğretmen, araştırmanın katılımcı grubunu oluşturmuştur. Görüşme yapılacak öğretmenlerin, farklı branş grubundan olmasına dikkat edilmiş ve öğretmenler, ders yoğunlukları göz önünde bulundurularak belirlenmiştir.

Tablo 1

Bilim ve Sanat Merkezinde Görev Yapan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

Brans	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Mesleki Kıdem Yılı	Bilim ve Sanat Merkezindeki Mesleki Kıdem Yılı	Sınıf Düzeyi
Bilişim öğretmeni	Erkek	41	Lisans	17	5	İlkokul Ortaokul Lise
Coğrafya öğretmeni	Erkek	54	Lisans	27	6	Lise
Fen Bilimleri öğretmeni	Erkek	50	Yüksek Lisans	27	6	Ortaokul
Fizik öğretmeni	Kadın	54	Yüksek Lisans	26	14	Lise
Matematik öğretmeni	Erkek	41	Yüksek Lisans	13	5	Lise
Matematik öğretmeni	Erkek	34	Yüksek Lisans	11	4	Ortaokul
Müzik öğretmeni	Kadın	29	Lisans	7	4	İlkokul Ortaokul Lise
Resim öğretmeni	Erkek	38	Yüksek Lisans	10	5	İlkokul Ortaokul Lise
Sınıf öğretmeni	Kadın	51	Yüksek Lisans	28	16	İlkokul
Edebiyat öğretmeni	Erkek	40	Yüksek Lisans	18	5	Lise

Veri Toplama Araçları

Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin, sınıf yönetimine ilişkin görüşlerini belirlemede, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda 12 soru yer almaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda, Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilere dönük sınıf yönetimi görüşleri, istenmeyen davranış ve davranış yönetimi unsurlarına yönelik görüşleri sorulmuştur (Bakınız Ek A). Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin, sınıf yönetimi ve istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerini belirleyebilmek için oluşturulan görüşme sorularının, araştırmanın amaçlarına uygunluğunu ve anlaşılır nitelikte olup olmadığını değerlendirmesi için sınıf yönetimi ve nitel araştırma yöntemleri alanında bir uzman ile Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan iki öğretmenden görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda sorular üzerinde bazı düzenlemeler yapılmıştır. Ardından araştırmanın örneklemini içerisinde yer almayan Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan iki öğretmen ile pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda bazı soru ifadelerinde biçimsel ve anlamsal yönden gerekli düzenlemeler yapılarak görüşme sorularına son şekli verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Çalışmanın veri toplama sürecinde araştırmacılar Bilim ve Sanat Merkezine giderek her bir öğretmen ile birebir görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Görüşmeler öncesinde Bilim ve Sanat Merkezinin müdürü tarafından öğretmenlere, araştırma süreciyle ilgili bilgiler verilmiştir. Öğretmenlerin sözlü onamı alındıktan sonra görüşme süreci başlamıştır. Her bir görüşme öncesinde, araştırmacılar kendileriyle ve araştırmanın süreciyle ilgili bilgi vermiştir. Ayrıca katılımcılara çalışmanın amacı, kapsamı, literatüre katkısı gibi konularda da açıklamalar yapılmıştır. Görüşmeler Bilim ve Sanat Merkezinin toplantı salonunda, müdür yardımcısının odasında veya öğretmenlerin kendi özel sınıflarında gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin tamamı araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Her görüşme öncesinde, katılımcılardan araştırma ve araştırmacıyla ilgili yeterli bilgiye sahip oldukları, araştırmaya gönüllü katıldıkları ve kendilerine yöneltilen soruların yalnızca araştırma için kullanılıp kişisel verilerinin gizli kalacağı konusunda bilgilendirildikleri teyit edilmiş ayrıca çalışmada özel isimlerinin değil, unvanlarının kullanılacağı belirtilmiştir. Bu şekilde öğretmenlerin kendilerini güvende ve rahat hissetmeleri sağlanmıştır. Bunların dışında katılımcıya görüşmenin ses kayıt cihazı ile yapılacağı bilgisi verilerek öğretmenlerin izni doğrultusunda ses kaydı yapılmıştır. Görüşme, her bir öğretmen için minimum 30 dakika, maksimum 60 dakika sürmüştür.

Veri Analizi

Araştırmanın verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde, toplanan veriler ilk önce kavramsal yönleriyle analiz edilir ardından elde edilen kavramlar düzenlenir ve kavramlara göre temalar oluşturulur (Miles ve Huberman, 2016). Analiz süreci, öğretmenlerle yapılan görüşmelerin ses kayıtlarının yazılı metinler hâline getirilmesi, daha sonra yazılı metinlerin tek tek okunarak araştırmanın amaçları çerçevesinde kod

ve temaların oluşturulmasını içermektedir. Elde edilen veriler tablolar hâlinde düzenlenerek betimlenmiş, öğretmenlerin açıklamalarından yapılan doğrudan alıntılara tırnak içinde yer verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri aktarılırken görüşlerin yanına, öğretmenlerin branşlarını ifade eden kısaltmalar yazılmıştır (Örneğin; BÖ, görüşünden alıntı yapılan öğretmenin Bilişim Öğretmeni olduğunu; FBÖ, görüşünden alıntı yapılan öğretmenin Fen Bilimleri Öğretmeni olduğunu; EÖ, görüşünden alıntı yapılan öğretmenin Edebiyat Öğretmeni olduğunu; MATÖ, görüşünden alıntı yapılan öğretmenin Matematik Öğretmeni olduğunu göstermektedir).

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla izlenen stratejiler; inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik başlıkları altında açıklanmıştır (Miles ve Huberman, 2016). Araştırmada inandırıcılığı sağlamak için araştırmanın gerçekleştirildiği durum, katılımcılar ve temalar ayrıntılı bir biçimde betimlenerek açıklanmıştır. Araştırmanın aktarılabilirliği için bulguların sunumunda, öğretmenlerin doğrudan görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmanın tutarlılığını sağlayabilmek amacıyla, araştırmada elde edilen bulguların tamamı, yorumlama ve genelleme yapılmadan, doğrudan okuyucuya sunulmuştur. Elde edilen veriler üzerinde, araştırmacılar tarafından ayrı ayrı kodlamalar yapılmış ve kodların tutarlılığı için görüş uyumlarına bakılmıştır. Kodlamalar üzerinde fikir birliği sağlanana kadar tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Teyit edilebilirliği sağlamak için araştırma sürecinde elde edilen ham veriler ve kodlamalar, ilgililerin inceleyebilmelerine imkân tanımak için araştırmacılar tarafından saklanmaktadır.

Araştırmacıların Rolü

Araştırma ekibi; sınıf yönetimi alanında bir uzman, matematik eğitimi alanında bir uzman ve sınıf eğitimi alanında bir uzmandan oluşmaktadır. Nitel araştırmalar konusunda deneyim sahibi olan üç araştırmacı, görüşmelerde yer alan katılımcılarla etkileşim kurmada ve veri toplama sürecinde kolaylaştırıcı bir rol üstlenmiştir. Araştırmacılar, görüşmeleri birlikte gerçekleştirerek tüm sürecin eş güdümünü sağlamaya çalışmışlardır. Araştırmacıların sahip oldukları farklı alan bilgisi ve deneyimlerin çalışma açısından bir avantaj olduğu, hem veri toplama ve analiz çalışmalarında hem de sürecin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesinde kolaylaştırıcı rol oynayarak araştırmanın daha sistematik ve sağlıklı yürütmesine katkı sağladığı söylenebilir.

Etik Konular

Araştırma için etik kurul izni alınmıştır. Tüm katılımcılara araştırma ile ilgili bilgilendirilmiş onam formu sunulmuştur. Veriler, araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmenlerden toplanmıştır.

Bulgular

Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, öğretmenler Bilim ve Sanat Merkezindeki deneyimlerini ve özel yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerini, sınıf yönetiminin boyutları ve istenmeyen davranışları yönetme çerçevesinde açıklamışlardır. Çalışmanın birinci alt amacı olan Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin, sınıf yönetimine ilişkin görüşleri ile ilgili bulgular, sınıf yönetiminin boyutları teması çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırmanın ikinci alt amacı olan Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin, özel yetenekli öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla baş etmede kullandıkları stratejiler ile ilgili bulgular, istenmeyen davranışları yönetme stratejileri teması altında ele alınmıştır. Ancak öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan tema ve kodlarda istenmeyen davranışın, öğretmenler tarafından nasıl tanımlandığına dikkat çekmek gerekmektedir. Öğretmenler, örgün eğitimde istenmeyen davranış olarak algıladıkları eylemleri, Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören öğrencilerde istenmeyen davranış olarak algılamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu davranışların özel yetenekli öğrenci özelliği olduğunu ve buna yönelik stratejiler geliştirdiklerini görüşlerinde belirtmişlerdir. Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede kullandıkları stratejileri belirlemeye yönelik tema ve kodların bu bağlamda değerlendirilmesi gerekmektedir. Verilerin analizi sonucu oluşan tema, alt tema ve kodların dağılımları Tablo 2’de sunulmuş olup tema altındaki alt tema ve kodlar tek tek açıklanmıştır.

Tablo 2

Öğretmenlerin Sınıf Yönetimine Yönelik Görüşlerine İlişkin Tema, Alt Tema ve Kodların Dağılımları

Tema	Alt Tema	Kod
Sınıf yönetiminin boyutları	Fiziksel değişken	Öğrenci sayısı
	Öğretim yönetimi	Akademik farkındalık Program Planlama Öğrencinin kuruma bakışı Veli İsteklilik Okul türü Öğretmenin doyumunu
	Zaman yönetimi	Derslere devam durumu Yarı zamanlı
	Davranış yönetimi	İstenmeyen davranış İstenmeyen davranışla baş edememe Uyum
	İstenmeyen davranışların etkenleri	Hareketli olma Ayrıcalık Merak Yetkinlik Başarma hırısı Örgün eğitimde uyumsuzluk
İstenmeyen davranışları yönetme stratejileri	Mesleki stratejiler	Eğitsel-Gelişimsel planlama Yer değiştirme Önlemsel
	Duyuşsal stratejiler	Teşvik etme Sorumluluk verme Olumlu pekiştirme Bireysel özellikleri kabullenme ve görmezden gelme Birebir konuşma

Sınıf Yönetiminin Boyutları Teması

Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi algılarından ortaya çıkan sınıf yönetiminin boyutları teması; fiziksel değişken boyutu, öğretim boyutu, zaman yönetimi boyutu, davranış yönetimi boyutu ve istenmeyen davranışların etkenleri alt temalarından oluşmaktadır. Bu tema, öğretmenlerin Bilim ve Sanat Merkezi ile örgün eğitimde sınıf yönetimi bağlamındaki farklılıklara, sınıf yönetimini istenmeyen davranış bağlamında değerlendirmeye ve tanımlamaya ilişkin görüşlerini kapsamaktadır. Bu doğrultuda fiziksel değişken alt teması öğrenci sayısı; öğretim yönetimi alt teması akademik farkındalık, program, planlama, öğrencinin kuruma bakışı, veli, isteklilik, okul türü, öğretmenin doyumunu; zaman yönetimi alt teması derslere devam durumu ve yarı zamanlı; davranış yönetimi alt teması istenmeyen davranış, istenmeyen davranışla baş edememe ve uyum; istenmeyen davranışların etkenleri alt teması hareket, ayrıcalık, merak, yetkinlik, başarı hırısı, örgün eğitimde uyumsuzluk kodlarından oluşmaktadır. Sınıf yönetiminin boyutları temasına ilişkin bulgular alt temalar doğrultusunda aşağıda sunulmuştur.

Fiziksel Değişken. Bilim ve Sanat Merkezi sınıflarında öğrenci sayısının az olmasının sınıf yönetimini olumlu etkilediği saptanmıştır. Öğretmenlerin altısı, Bilim ve Sanat Merkezinde sınıf mevcudunun az olmasından dolayı sınıfta istenmeyen davranışların az olduğunu ifade etmişlerdir. Aşağıda Müzik Öğretmeninin bu konudaki açıklaması bulunmaktadır:

... Sorun yaşamamıza bir neden grupların az olması. ... Grup en fazla altı-yedi kişi oluyor. ... üç saatlik ders içinde iki saat bireysel bir saat toplu grupla etkinlik yaptırıyorum. Toplu grupla etkinlik çok güzel geçiyor. yedi kişiyi bir arada tutmak, onlara etkinlik yaptırmak çok güzel. Sınıf yönetimi açısından kolay. Örgün eğitimde 30 kişilik bir sınıfa susturmak onların dikkatini toplayabilmek, onların dikkatini çekebilmek çok zor. Ama biz burada sınıfa girerken dikkat çekecek bir şey bulunuyor. Az kişi olunca sınıf yönetiminde bir zorluk yaşamıyoruz (MÖ).

Öğretim Yönetimi. Bu alt tema kapsamında, özel yetenekli öğrencilerin akademik anlamda yetkin düzeyde ve öğrenmeye ilişkin akademik farkındalıklarının yüksek olması nedeniyle bu durumun öğretmenlere sınıf

yönetiminin öğretim boyutu açısından kolaylık sağladığı bulunmuştur. Bu yönde görüş belirten Fen Bilimleri ve Resim Öğretmeninin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Anlatmak istediğiniz konuyu sizden çok biliyorlar. Aslında onlara vereceğiniz çok fazla bir şey yok. Onlardan belki alacağınız oluyor. ... Her konuda hazırbulunmuşlukları... Bilgi düzeyleri... O çok güzel. Öğrenmeye istekli oluşları. Aslında her şeyleri beni cezbediyor. Onların yaratıcılıkları, verdikleri cevaplar şaşırtıyor. Onlarla istediğiniz her şeyi başarabiliyorsunuz. ... Bence oradaki (örgün Eğitim) daha farklı. Eğitime ilgisizlik olarak tanımlayabilirim. Eğitimin kendisine neler kazandıracığının farkında olmadığı için dersi dinlemekten başka şeyler yapıyor öğrenci (FBÖ).

Bilim ve Sanat Merkezinin şöyle bir artışı var: gelen çocukların özelliklerini biliyorsun. Eğitimlerini istediğiniz gibi verebiliyorsunuz. Ben örgün eğitimde daha çok efor sarf ediyordum ama buradaki çocuklara bir şeyler öğretmek daha kolay (RÖ).

Öğretim boyutunda, örgün eğitim programlarındaki çerçeve program ile değişmez ve genel olma özelliği yerine Bilim ve Sanat Merkezinde esnek program çerçevesi kullanmanın sınıf yönetiminin öğretim boyutunu olumlu etkilediği ortaya çıkmıştır. Bu görüşü ileten Matematik Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

Örgün eğitimde öğretmenken biraz daha müfredat odaklı olduğumuz için konuları yetiştirme kaygımız var. Bunun biraz daha vicdani yükü oluyor üstünüzde. Burada bir etkinliği öğrenci kaçarsa onun için çok büyük kayıp anlamına gelmiyor. Ama örgün eğitimde gösterdiğimiz konular sarmal programa göre tasarlandığı için hepsi birbiriyle bağlantılı. Öğrenci orada bir hafta kaçarsa onun için kayıp olabilir. Diğer konuları anlamayabilir. O açıdan katı bakıyordum katı bir tutum vardı. Öğrencinin öğretmeni takip etmesi, öğretilen şeye odaklanmasını bekliyordum. Ama burada daha biraz özgür bırakıyoruz. Burada bireyselleştirilmiş öğretim programı uyguluyor her öğrenciye. Her çocuk kendi öğrenme hızında öğrenme stilinde öğrenebilir diye bakıyoruz (MATÖ).

Öğretim boyutunda, öğretim sürecinin özel yetenekli öğrencilerin özelliklerine ve isteklerine göre planlanması gerektiği belirlenmiştir. Öğretmenlerin ikisi öğretim sürecini daha etkin duruma getirmeye yönelik etkinlikler tasarladıklarını ifade etmişlerdir. Bu konudaki görüşünü Matematik Öğretmeni, “... *Çocuklarla vakit geçirdikçe tecrübe kazanmaya başladık. Onların düzeylerine göre etkinlikler tasarlamaya başladık.*” şeklinde ifade ederken Coğrafya Öğretmeni, “*Çocuklar için yeni etkinlikler düşünüyoruz, tasarlıyoruz. ... Bu anlamda bizim için bir fırsat. Yeni şeyler öğrenmek, tasarlamak.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenler, özel yetenekli öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezine isteyerek gelmelerinin sınıf ortamını olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bazı öğretmenler, öğrencilerin ve velilerin Bilim ve Sanat Merkezine ilişkin bakış açılarının ve öğrencilerin geldikleri okul türünün sınıf ortamını etkilediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin akademik anlamda yetkin düzeyde olmaları ve öğrenmeye ilişkin farkındalıklarının yüksek olması nedeniyle öğretmenler, süreçten zevk aldıklarını ve mesleki anlamda doyuma ulaştıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencinin derse veya Bilim ve Sanat Merkezine olan bakış açısı, sınıf ortamını etkilemektedir. Öğretmenler bazı öğrencilerin, Bilim ve Sanat Merkezini bir kurs olarak algıladıklarını, bundan dolayı enerjilerinin çoğunu örgün eğitimde kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu duruma ilişkin Matematik Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

Bilim ve Sanat Merkezindeki çocuk, örgün eğitimde bütün gün okulda. Bütün gün zaten sıkılmış oluyor. Öğrenci burayı bir resim kursu, tenis kursu gibi algılayabiliyor. Çok fazla kendini yormak istemiyor burada. Daha çok eğlenelim, rahatlayalım, daha farklı şeyler öğrenelim olarak bakıyorlar. Bu durumdan dolayı kâğıt, kalem gibi çok temel malzemeleri getirmiyor olabiliyorlar (MATÖ).

Özel yetenekli öğrencilerin velilerinin tutumu ve bakış açısının, sınıf yönetimini etkilemektedir. Bazı öğretmenler, özel yetenekli öğrencilerin velilerinin kurumdan ve çocuklarından beklentilerinin yüksek olmasının sınıf yönetimini etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu duruma ilişkin Resim Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

... Benim buradaki sıkıntım veli. ... Velinin beklentisi çok farklı ve yüksek. Eğer ben çocuğumu okul sonrası buraya gönderiyorsam bir beklenti içerisine giriyor veli. Öğrenciden çok veli profili çok farklı. Çocuğu uzayda gibi hissediyor. Sınıf yönetimini etkileyen bir etmen olarak veliyi görüyorum. Eğer çocukta bir sonuç görmüyorsa veli çocuğu çekiyor okuldan. Aslında biz sadece öğrenciye eğitim vermiyoruz, veliye de eğitim veriyoruz (RÖ).

Öğrencilerin kendi isteği doğrultusunda gerçekleştirdikleri eylemlerin olumlu davranışlara neden olduğu bundan dolayı bu durumun sınıf ortamını olumlu etkilediği öğretmenler tarafından ifade edilmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin, Bilim ve Sanat Merkezine isteyerek gelmeleri sebebiyle istenmeyen davranışların az olduğu, Bilişim Öğretmeni tarafından dile getirilmiştir. Bu duruma yönelik olarak Bilişim Öğretmeni; “*Örgün eğitime göre istenmeyen davranış daha az. Çünkü her şeyden önce çocuklar buraya isteyerek geldiği için...*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Sınıf yönetimi ile ilgili olarak bazı öğretmenler Bilim ve Sanat Merkezine özel okuldan gelen öğrenciler ile devlet okulundan gelen öğrenciler arasında farklılıklar olduğunu, bundan dolayı sınıf yönetiminde bazı sorunların

yaşandığını ifade etmişlerdir. Resim Öğretmeni bu konu ile ilgili görüşünü; “... Özel okuldan gelen çocuklarda biraz daha zorlanıyorum diyebilirim. Devlet okulundan gelenlerle bir sıkıntı yaşamıyoruz sınıf yönetiminde. Söz dinler vaziyeteler. Özel okullarda zaman zaman problem yaşayabiliyoruz. Ben ilkokul çocukları ile çalışıyorum. Sıkıntı yaşadıklarım oluyor.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Özel yetenekli öğrencilerin akademik anlamda yetkin düzeyde ve öğrenmeye ilişkin farkındalıklarının yüksek olması nedeniyle öğretmenlerin süreçten zevk aldıklarını ve mesleki anlamda doyuma ulaştıkları öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Bu duruma yönelik olarak Matematik Öğretmeni “Yaptığınız planların geri dönüşünü alabiliyorsunuz. Yaptığınız projeler bir sonuç ile tamamlanabiliyor. Motivasyonlar yüksek, hazırbulunuşluk tam.” şeklinde görüş belirtmiştir. Ayrıca bu duruma ilişkin Resim Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

Bilim ve Sanat Merkezinin şöyle bir artışı var: Gelen çocukların özelliklerini biliyorsun. Eğitimlerini istediğiniz gibi verebiliyorsunuz. Ben örgün eğitimde daha çok efor sarf ediyordum ama buradaki çocuklara bir şeyler öğretmek daha kolay. Buradaki o memnuniyetiniz ve alan zevkiniz ile ilgili daha olumlu şeyler yaşıyorsunuz (RÖ).

Zaman Yönetimi. Bilim ve Sanat Merkezinde örgün eğitimden farklı olarak devam zorunluluğu olmamasının öğrencilerde aidiyet sorunu yarattığını ve sınıf yönetiminin zaman boyutunu olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu görüşü ileten Resim Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

Bilim ve Sanat Merkezinde devamsızlık önemli olmadığından dolayı çocuğun süreç içerisinde devamını sağlamak için ortaya koydukları ürünlere göre sertifika vs. veriliyor. Ama bu çocuk bunu içinden geldiği için yapmıyorsa bu sertifikanın ne anlamı var. Burada aidiyetlik sorunu var (RÖ).

Zaman yönetimi boyutunda, Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören öğrencinin haftalık ders saatlerinin az olduğunu ve bu durumun öğretmen-öğrenci etkileşimini olumsuz etkilediğini, bundan dolayı sınıf yönetiminde bazı sorunların yaşandığını ortaya koymaktadır. Bilişim Öğretmeni bu konu ile ilgili görüşünü; “Örgünden dezavantajınız çocuğu haftada bir gün görüyorsunuz, ders saati çok fazla değil ve örneğin çocuk iki kere gelmediğinde çocuğu bir ay göremediğiniz durumlar olabiliyor. Özellikle üst gruplarda.” şeklinde ifade etmiştir.

Davranış Yönetimi. Özel yetenekli öğrencilerin, öğretim sürecini aksatan veya akranlarını olumsuz etkileyecek davranışlar sergilemesi istenmeyen davranış olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda bazı öğretmenler, öğrencilerin sergiledikleri bu davranışları, istenmeyen davranış olarak ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler istenmeyen davranışı sadece öğrenciden kaynaklanan davranışlar olarak değerlendirmişlerdir; istenmeyen davranışa sebep olabilecek diğer değişkenleri göz ardı ettikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin ikisi bu yönde görüş belirtmiştir. Müzik Öğretmeni bu konu ile ilgili görüşünü; “Başkasına zarar veriyorsa bu bir sorundur. Akranına veya öğretmenine. Kendisine dahi zarar veriyorsa bu bir sorundur.” şeklinde ifade ederken, Sınıf Öğretmeni ise “... Arkadaşlarının dikkatini dağıtacak (davranışlar sergilemesi mesela) belki kâğıda bir şeyler yazıp onu arkadaşına gösterme. ... Sınıf içinde eğitim öğretimi aksatmaya sebep olacak davranışlar.” görüşünde bulunmuştur.

Davranış yönetimi boyutu, Bilim ve Sanat Merkezinin eğitim programlarından kaynaklı olarak, öğrencilerin istenmeyen davranışlarını engelleyecek etmenlerin olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca bazı öğretmenler, istenmeyen davranış ortaya çıktığında davranışçı yaklaşımın özelliklerinden olan ceza yöntemini kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum ile ilgili Müzik Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

Bizde şöyle, örgün eğitimde elden hiçbir şey gelmeyince bir not ile çocuğun davranışını düzeltme gibi durumlar olabiliyor. Bizde o durum yok. Not yok. Çocuğu belki formlarla falan değerlendirebiliyoruz ama tehdit demeyeyim ama çocuğu etkileyecek bir durum yok. Çocuk burada ne yaparsa yapsın burada hiçbir şey olmayacağını biliyor. Yapmak isteyip de yapmadığım şeyler oluyor bazen. Çocuk çok ileriye giderse uzaklaştırma verme durumu oluyorsa ondan da tedirgin oluyorum küçük çocuk olduğu için. Ağır bir ceza gibi geliyor küçük çocuk olduğu için. Bilim ve Sanat Merkezinden üç gün uzaklaştırma. Bana o biraz şey geliyor. Küçük çocuğa ağır bir ceza veriyormuş gibi hissediyorum. Halbuki üç gün uzaklaşsa daha farklı bir durum olumlu bir sonuç çıkacaktır (MÖ).

Son olarak Bilim ve Sanat Merkezindeki uyum haftasında istenmeyen davranışların ortaya çıkabileceğini, bu durumun da sınıf yönetiminin davranış yönetimi boyutunu etkilediğini ortaya koymaktadır. Ancak öğretmenler kuralların belirlenmesi ile istenmeyen davranışların ortadan kalktığını ifade etmişlerdir. Bu konu hakkında Sınıf Öğretmeni görüşünü; “Uyum programında öğrenciler buraya yeni geldiğinde, yeni bir grubun içerisine girdiğinde uyum haftasında istenmeyen davranışlar görebiliyoruz. Ama bu süreç sadece o haftada kalıyor.” şeklinde ifade etmiştir.

İstenmeyen Davranışların Etkenleri. İstenmeyen davranışların etkenleri alt teması, öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin kendilerine has özelliklerinden kaynaklı davranışlarından ortaya çıkan eylemleri ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda istenmeyen davranışların etkenleri alt teması hareketli olma, ayrıcalık, merak, yetkinlik, başarıma hırsı, örgün eğitimde uyumsuzluk kodlarından oluşmaktadır. Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin bu alt temada yer alan görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde, özel yetenekli öğrencilerin

kendine has özelliklerinin istenmeyen davranışlara sebep olduklarını ifade etmişlerdir. Ancak bu davranışları istenmeyen davranış olarak görmediklerini özel yetenekli öğrenci özelliği olarak gördüklerini görüşlerinde belirtmişlerdir.

Özel yetenekli öğrencilerin hareketli olmaları nedeniyle istenmeyen davranışlarla karşılaştığı öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu duruma ilişkin Coğrafya Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

... Burada hareketli çocuklar bizi zorluyor. Çocuk yerinde durmak istemiyor. Sürekli hareket etmek istiyor. Benim işim bu yönden biraz daha kolay çünkü sınıfta haritalar var. Sık sık haritalarla ilgili etkinlik yaptırıyorum. Çocuklar koşuyorlar, bir dünya haritasına gidiyorlar bir Türkiye haritasına. Ama başka dersler için öğrenci gelip diyor ki 'biz o derslerde sıkılıyoruz, öğretmen kalkmamıza da izin vermiyor o yüzden sıkıcı oluyor' diyor. Özel yetenekli öğrencilerin genel özelliklerinden biridir, hareketli olmaları. Şu an en büyük problem sürekli hareket ediyor olmaları. ... İlk zamanlar ben ders anlatıyorum öğrenci kalkmış sıranın üstüne uzanmış ama bu çocuklar için normal davranışlar bunlar (CÖ).

Özel yetenekli öğrencilerin ve velilerin, Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim almayı bir ayrıcalık olarak algıladıkları ortaya koyulmuştur. Bu doğrultuda bazı öğretmenler, öğrencilerin ve velilerin Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim almayı farklı anlamlandırıp yansıttıklarını belirtmişlerdir. Bu duruma ilişkin Coğrafya Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

Bilim ve Sanat Merkezindeki öğrencilerin velilerinin kendini biraz yukarıda görme durumu var. ... Ailede öyle bir mesaj verilmiş ki ailenin yanlış yönlendirmeleri onların davranışlarında da etkili oluyor. Veli normal okulda kabul edilmeyen davranışı öğrenci burada yaptığında ses çıkarılmasını istiyor. İlk başlarda kızsam mı nasıl tepki versem bilemiyordum. Ama artık bu davranışları olumsuzluk olarak saymıyorum (CÖ).

Özel yetenekli öğrencilerin meraklı olmalarından dolayı istenmeyen davranışların ortaya çıkabilmektedir. Bir öğretmen, özel yetenekli öğrencilerin meraklı olduklarını ancak aileleri ve okulları tarafından serbest bırakıldıklarını bir başka deyişle yaptıkları davranışlar ister olumlu ister olumsuz olsun herhangi bir tepki verilmediğini ifade etmiştir. Bu duruma ilişkin Müzik Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

Özel yetenekli çocuklarda sürekli bir merak oluyor. Sürekli soru sorma. Soru sormalarının da bekleme süresi olmuyor. Mesela grup tam konsantre olmuşken tam bir etkinlik yapacakken birden şu şöyle mi bu böyle mi yani sürekli bir soru hâli. O da tabii ki meraktan. Özel yetenekli oluşundan. Sürekli düşünüyor çocuk. Bizde üstün zekâlıdan çok özel yetenekli var. Sadece o merak konusu bizi bazen olumsuz etkileyebiliyor. Onun dışında bir sorun yaratmıyor. Bir disiplin sağlayamamışlar... Disiplin konusunda önüne geçemiyoruz. Aile veya okullarından kaynaklı sınırsız özgürlük verilen bir durum olduğu için önüne geçemiyoruz (MÖ).

Özel yetenekli öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal anlamda üstün oldukları öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu doğrultuda bazı öğretmenler, özel yetenekli öğrencilerin akademik ve duygusal anlamda diğer öğrencilere göre üstün olduğunu ifade etmişlerdir. Bu duruma ilişkin, Bilişim Öğretmeninin açıklaması "*Bazen görüşüyoruz öğretmenleriyle. Bazen sınıfta sıkıntı yaşadıklarını söyleyebiliyorlar. Çok hızlı bitiriyor bize dezavantaj olabiliyor. Ek etkinlikler yapmak zorunda kalıyoruz.*" şeklinde iken, sınıf öğretmeninin görüşü ise "*Özel oldukları için boylarından büyük laflar edebiliyorlar. Bu duygusal anlamda da daha hassas çocuklar. Herhangi bir arkadaşım gibi beni teselli edecek, rahatlatabilecek şeyler söyleyebiliyorlar. Bu durum ... Şaşırtıyor beni.*" şeklindedir.

Özel yetenekli öğrencilerin başarılı olmaya önem vermelerinden dolayı hırslı oldukları bazı öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Bu durum ile özel yetenekli öğrencilerin içinde buldukları durumdan dolayı başarıya fazla önem verdikleri bundan dolayı başarısızlıkla karşılaştıkları durumda duygusal anlamda çabuk etkilendikleri anlaşılmaktadır. Bu konuya ilişkin Matematik Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

7-11 yaş grubunda akademik başarıya önem verme fazla oluyor. Onunla alakalı etkinlikler yaptığımız zaman ... öğrenciler hırstan, yapamadığı için veya kaybettiği için ağladı. Bunu görmek beni çok şaşırttı. Bunun sebebi ne diye düşündüm. ... Kimisi hiçkırı hiçkırı ağladı kimisi kenarda sessizce ağladı. Veli... (nin başarı) ... beklenti(si) var. Çocuğun ev ortamında gördüğü bu baskının dışı vurumu olabilir (MATÖ).

Özel yetenekli öğrencilerin akranları ve öğretmenleri tarafından anlaşılmadıklarını bundan dolayı uyum problemleri yaşayabilmektedirler. Öğretmenlerden ikisi, özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitimdeki arkadaşlarının, öğretmenlerinin onları anlamadıklarını bundan dolayı okul ve sınıf içerisinde güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle öğretmenler, özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim sürecinde istedikleri gibi davranmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu duruma ilişkin Sınıf Öğretmeni ve Fizik Öğretmeninin açıklamaları şu şekildedir:

Normal okullarındaki sınıf öğretmenleriyle açıkçası çok fazla iletişim hâlinde olamıyoruz. Benim şöyle bir etkinliğim var. Arkadaşlıkla ilgili bir etkinliğim var. Felsefe yapıyoruz çocuklarla, Aristo'nun bir görüşünden hareketle. Mesela o etkinlikte bir sürü ipucu alıyorum. Daha çok okuldaki arkadaşlarıyla sorun yaşayabildiklerini, kendilerinin kabul görmediklerini, kafama yatan bir arkadaş bulamıyorum... Hatta ilk sorum "Arkadaşlık nedir? En iyi arkadaş dediğiniz arkadaşım özellikleri nedir?" sorumda orada takılıp kalıyorlar. O an kalıyorum. Acaba hiç mi arkadaşları yok diye düşünüyorum. Sonra sorularla ilerledikçe anlıyorum ki Bilim ve Sanat Merkezindeki arkadaşlarıyla sıkıntı yaşamazken ya da en iyi arkadaşım dediği

arkadaşı Bilim ve Sanat Merkezinden bir arkadaşı. Beni anlamıyor oradaki (örgün eğitimdeki) arkadaşlarım diyebiliyor çocuk. Sınıf atmosferini bozan bir arkadaşları varsa onun o davranışını çok yanlış görüp dile getiriyorlar. Biz burada bir şeyler öğrenmeye çalışıyoruz siz niye böyle davranıyorsunuz diyorlar (arkadaşlarına). Muhtemelen bunu okulda da yapıyorlar. Sınıfta pek çok arkadaş bu davranışı gösterdiği için “Bu benim kafama uymaz.” deyip o tür arkadaşlardan uzak duruyorlar. Bu davranışı Bilim ve Sanat Merkezinde de yapıyorlar. O tarz kişilerle arkadaş olmuyorlar. Öğrenmeye açlar. Öğrenmeyi çok istiyorlar. Bilim ve Sanat Merkezine gelme sebeplerini şu şekilde açıklıyorlar: “Yeni şeyler öğrenmeye gidiyoruz (SÖ).

... Daha çok arkadaşlarının veya öğretmenlerinin kendilerini anlamadığını düşünüyorlar. Mesela burada yaptıkları bir şeyi orada biz yapmış olsaydık öğretmenimiz veya arkadaşımız bize kızabilirdi bunu anlayamayabilirdi diye söylüyorlar. Bizi kimse anlamıyor diye serzenişte bulunabiliyorlar. Bazen arkadaşlıkta sıkıntı yaşayabiliyorlar. Hatta bir öğrencim şey demişti: “Öğretmenim, ben cevapları hep biliyorum ama bilmiyormuş gibi davranıyorum, arkadaş edinebilmek için ben de onlar gibi davranıyorum” (FÖ).

İstenmeyen Davranışları Yönetme Stratejileri Teması

Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkan istenmeyen davranışları yönetme stratejileri teması, mesleki stratejiler ve duyuşsal stratejiler alt temalarından oluşmaktadır. İstenmeyen davranışları yönetme stratejileri teması doğrultusunda ortaya çıkan mesleki ve duyuşsal stratejiler alt temaları, Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla baş etmede kullandıkları stratejilerin neler olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda mesleki stratejiler alt teması; eğitsel-gelişimsel planlama, yer değiştirme, önlemsel; duyuşsal stratejiler alt teması ise teşvik etme, sorumluluk verme, olumlu pekiştirme, bireysel özellikleri kabullenme ve görmezden gelme ve birebir konuşma kodlarından oluşmaktadır.

Mesleki Stratejiler. Eğitsel-gelişimsel planlama stratejisi, öğrencilerin gelişim düzeyleri ve öğretmenlerin mesleki becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Öğretmenlerden dördü, istenmeyen davranışların yönetiminde kullandıkları stratejileri, kendi mesleki yeterlilikleri ve becerileri bağlamında ilişkilendirmişlerdir. Bu duruma ilişkin Matematik ve Fizik Öğretmeninin açıklamaları şu şekildedir:

... Zamanla çocuklarla vakit geçtikçe tecrübe kazanmaya başladık. Onların düzeylerine göre etkinlikler tasarlamaya başladık. Biz ayrıca burada standart rutin bir müfredat takip etmiyoruz. Zaten çocuklar belli kavramları bilerek buraya geliyor. Bizim yaptığımız etkinlikler daha çok kavramları derinlemesine incelemelerine yardımcı olacak durumlar... Orada da bol bol oyunlarla, etkinliklerle gidermeye çalışıyorum (MATÖ).

... Bana kalırsa bu beceriyi kullanan bir öğretmen her ikisinde (örgün ve Bilim ve Sanat Merkezindeki Eğitim) de başarılı olur. Önemli olan sınıf yönetimi tekniklerini doğru kullanabilmesi. O yüzden ben bir farklılık olduğunu düşünmüyorum... Dersi çok iyi planlayacaksınız. Ders akışını çok iyi tasarlayacaksınız. Kurallarınızı çok iyi oturtacaksınız. Ödülü çok doğru kullanacaksınız. Ölçme değerlendirmeniz için doğru yöntemleri kullanırsanız sorun davranış yönetebilirsiniz (FÖ).

Yer değiştirme stratejisi ile bazı öğretmenler, davranışçı öğrenme kuramı kapsamındaki yer değiştirme yöntemi ile istenmeyen davranışların yönetildiğini belirtmişlerdir. Yer değiştirme stratejisi ile öğrencileri buldukları sınıf ortamından başka bir alana alma ifade edilmektedir. Bu doğrultuda Matematik Öğretmeni bu konu ile ilgili olarak “... Mesela istenmeyen davranışlarda bizim okulda yer değiştirme ile davranışı değiştirebiliriz... Ben yer değiştirmeyi kullanıyorum diğer atölyeye gidiyorlar oraya alıyorum. Sonra davranış illaki değişiyor.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Önlemsel stratejisi, sınıf içerisinde öğrenciler tarafından öne sürülebilecek bahanelerin veya ihtimallerin göz önünde bulundurulması, istenmeyen davranışlara yönelik öğretmenler tarafından bir önlem alındığını veya anlayış geliştirildiğini ortaya koymaktadır. Bu konu ile ilgili olarak Matematik Öğretmeni “... Atölyemiz var bizim, herkesin kendisine ait. Orada mümkün olduğunca ben bütün malzemelerimi bulunduruyorum. Malzeme eksikliğinin mazeret olarak öne sürülmesinin önüne geçiyorum.” şeklinde görüş belirtmiştir. Bir başka görüş olarak sınıf öğretmeni, öğrencilerle olumlu iletişim kurarak istenmeyen davranış manipüle ettiğini ifade etmiştir. Bu duruma ilişkin, Sınıf Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

Bilmiyorum, benim kişiliğimle mi alakalı ama samimiyim ben öğrencilere. Bilmediğim bir şey varsa ya da hata yaptıysam bunu kabul ediyorum ve dile getiriyorum. O samimiyetimden kaynaklı bir şeyler var diye düşünüyorum aramızda. Aramızda bir bağ oluşuyor. Bundan dolayı ne söylesem dikkate alıyorlar. Anlayışla karşılıyorlar (SÖ).

Duyuşsal Stratejiler. İstenmeyen bir davranış ortaya çıktığında, öğrencinin bazı özelliklerini yücelten konuşmaların istenmeyen davranış yönetmede kullanıldığı bazı öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Öğretmenlerden ikisi, istenmeyen davranış sergileyen öğrencinin yetkin özelliklerini öne çıkaran konuşmalar ile istenmeyen davranışın üstesinden gelmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu duruma ilişkin Müzik ve Matematik Öğretmeninin açıklamaları şu şekildedir:

Bireysel ilgilenme olduğu için bazı kıskançlık davranışları var ilkokul grubu ile çalıştığım için. Bazen mesela biri ile ilgileniyorken “Tamam, bir başkası ile ilgilenmem gerekiyor.” dediğimde onu kabullenemiyor. Sürekli benimle ilgilenilsin istiyor çocuk. İster istemez gittiğim zaman benim dikkatimi dağıtmak istiyor. O zaman da o çocuğa yaptığım şey “Sen çok iyi yapıyorsun, bize yardımcı ol belki arkadaşın yapamıyor.” veya görevler veriyorum diğer arkadaşını dinlemek olabilir diğer arkadaşına yardımcı olmak olabilir. Dediğim gibi, burada bireysel çalıştığımız için biri keman çalarken “Daha iyi yapabilirsin ondan.”, “Git bir arkadaşını dinle, nasıl yapıyor o?” gibi dediğimde kendini de özel ve önemli hissediyor. Anca o zaman sorunu yok edebiliyorum (MÖ).

...Çocuğu dinlemek, onu anladığını göstermek ve bilgisini paylaşmasını sağlamak. Yeni bir merak uyandırmak da önemli. Hayal dünyasını güdülemek lazım. Hiçbir zaman bu düşünce yanlışır denmemeli. “Evet o da olabilir” gibi ihtimaller üzerinden konuşulmalı. Çocuğu kapatmamak gerekiyor. Yaratıcılığı teşviklenmeli (MATÖ).

Sorumluluk verme stratejisi ile bazı öğretmenler, sınıf içi etkinlikler sırasında öğrenciye bir görev veya sorumluluk vererek istenmeyen davranışın yönetildiğini belirtmişlerdir. Fizik öğretmeni bu konudaki görüşünü “... *derste tüm deneyleri bu arkadaşın yapacak şeklinde görevlendirme yaparak çocuğun davranışlarını engellemeye çalıştım.*” şeklinde belirtmiştir. Bu duruma ilişkin Bilişim Öğretmeni “... *Burada çocuğu sorundan uzaklaştırmak; çocuğa bir görev vererek ki bu en çok yaptığımız şey, çocuğa sorumluluk verdiğiniz zaman olumlu davranışlar gösterebiliyor.*” görüşünde bulunmuştur. Ayrıca bu duruma yönelik Fen Bilimleri Öğretmeninin açıklamaları şu şekildedir:

...Onları hiç boş bırakmayacak etkinlikler tasarlamak. Değerlendirme yapılabilmesi için etkinliğin bitmesi gerekiyor. Sürekli olarak onları etkinliği bitirmeye zorlarsak genelde istenmeyen davranışlar görmüyoruz. Buradaki çocuklar bir şeyler yapmak zorundaymış gibi hissediyorlar... Onlar dokunarak, yaparak, yaşayarak öğrenmeyi tercih ediyorlar (FBÖ).

Olumlu pekiştirme stratejisi ile öğretmenler, istenmeyen davranışların yönetiminde olumlu pekiştirme kullanmanın, olumsuz davranışlar üzerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bu duruma ilişkin Matematik Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

Olumlu davranışları yüceltmek gerekiyor. ... Sınıf sayısı fazla olmadığı için, öğrenciler davranışlarda neden sonuç ilişkisi kurabildiği için biz öğrencilerde olumlu ve olumsuz pekiştiriciler ile davranış yönetimini sağlayabiliyoruz. Olumsuz bir pekiştiric ortaya atıp, öğrenci bu durumu yaşamak istemediği için davranışını değiştiriyor. Pozitif davranışlarda ise onu ödüllendiriyorum. Ailesine söylüyorum, somut pekiştiriciler veriyorum. Kitap, özel sorular verebiliyorum, projelere yönlendiriyorum ödül olarak (MATÖ).

Bireysel özellikleri kabullenme ve görmezden gelme stratejisi, özel yetenekli öğrencilerin sahip oldukları bireysel özelliklerinin kabullenilmesi ile istenmeyen davranışlara yönelik öğretmenler tarafından bir strateji geliştirildiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda müzik öğretmeni bu konu ile ilgili olarak “...*ayakta dolaşma, tuvalete gitme gibi durumları sorun olarak görmüyorum. Kendi aralarında da konuşabilirler. Bu tarz durumları sorun davranış olarak görmüyorum.*” şeklinde görüş belirtmiştir. Bu duruma ilişkin Fen Bilimleri Öğretmeninin açıklaması şu şekildedir:

Üstün yetenekli öğrencilerin genel özelliklerinden biridir: Hareketli olmaları, başkalarına karşı üstünlük kurmaları; birbirlerine rakip olabiliyorlar. Ben müdahale etmiyorum. Ben şöyle bir yol izliyorum. Her hafta birisi sandalyeme oturuyor 40 dakika. Biz 80 dakika ders işliyoruz. Ben bu durumu çok normal karşılıyorum artık. İlk zamanlar ben ders anlatıyorum, öğrenci kalkmış sıranın üstüne uzanmış ama bu çocuklar için normal davranışlar bunlar. İstenmeyen davranışı kabullenerek bir strateji geliştirdim ben. Onları serbest bırakıyorum hiç müdahale etmiyorum (FBÖ).

Birebir konuşma stratejisi, istenmeyen davranışı sergileyen öğrenci ile öğretmenin birebir iletişim kurarak istenmeyen davranışa yönelik bir strateji geliştirildiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda sınıf öğretmeni, istenmeyen davranışı sergileyen öğrenci ile konuşarak, istenmeyen davranışı yönettiğini ifade etmiştir. Sınıf Öğretmeni bu konudaki görüşünü “*Öğrenci ile birebir konuşuyorum. O an değil yalnızken konuşuyorum. O davranışın aslında kendisine yakışmadığını, ondan beklemediğimi söylüyorum. Bu şekilde birebir konuşmalar etkili oluyor.*” şeklinde belirtmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi ve istenmeyen davranışlara ilişkin algılarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, özel yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenler sınıf yönetimine ilişkin algılarını genel olarak sınıf yönetiminin boyutları çerçevesinde ortaya koymuşlardır. Öğretmenler sınıfta öğrenci sayısının az olmasının sınıf yönetiminin fiziksel değişken boyutunu olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Fiziksel boyut içerisinde bir değişken olarak yer alan sınıf mevcudunun az olmasının sınıf yönetimi içerisinde istenmeyen davranışların sıklığını etkilediği, bir başka deyişle Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenci sayısının az olması ile istenmeyen davranışların da sıklığının az olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Sağlıklı bir sınıf yönetimi için öğrenci sayısı önemli bir etkidir (Clunies-Ross, Little ve Kienhuis, 2008). Çünkü öğrenme ortamında öğrenci sayısının

az olması ile tüm öğrenci tipleri mutlak surette yarar sağlayabilmekte (Biddle ve Berliner, 2002; Tannenbaum, 2003), öğrenciler daha fazla bilgi edinme fırsatı bulabilmekte, öğretmenler daha iyi bir sınıf yönetimi sergileyebilmekte (Pehlivan, 2002; Yaman, 2006), öğrenciler sınıf içi aktivitelere daha çok katılabilmekte (Clunies-Ross ve diğ., 2008; Griffith, Steptoe ve Copley, 1999) ve bütün bunlar öğrenci başarısını etkileyebilmektedir (Uludağ ve Odacı, 2002). Bu doğrultuda değerlendirdiğimizde öğrenme ortamında öğrenci sayısının az olmasının, öğretmen ve öğrenci etkileşimini arttırdığı, öğretmenlerin her öğrenciye daha fazla zaman ayırabildikleri, öğrenci gelişimini kolay izleyebildikleri, sınıfı daha etkili yönetebildikleri ve bunun etkin öğrenmeye imkan tanıdığı ve bu açıdan öğretmenlere kolaylık sağladığı sonucuna ulaşılabilir.

Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi öğretim boyutu teması altında yer alan görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin kendine has özelliklerinin (öğrenmeye istekli, hazırbulunuşlukları yüksek), farkındalıklarının ve onlara Bilim ve Sanat Merkezinde uygulanan esnek programın, sınıf yönetiminin öğretim boyutunu olumlu etkilediğini düşündükleri görülmüştür. Bir başka deyişle öğretmenler, özel yetenekli öğrencileri akademik anlamda başarılı ve farkındalık seviyeleri yüksek olarak algılamaktadırlar. Öğretmenlerin, öğrencilerin yetenek düzeylerine uygun, etkili bir öğrenme ortamı oluşturmalarında ve buna yönelik sınıf yönetimi sağlamalarında, öğrencileri algılayış biçimlerinin etkili olduğunu ifade eden araştırmalar mevcuttur (Albion ve Ertmer, 2002; Curtis, 2005; Gerow, Borden, & Blanch-Payne, 2008; Goodwin, 2002). Bu bağlamda değerlendirdiğimizde, öğretmenlerin öğrencilere yönelik algı ve tutumları, onların öğrencilere yönelik davranışlarını (Gerow ve diğ., 2008; Goodwin, 2002), öğrencilerle etkileşim biçimlerini ve tercih ettikleri öğretim yöntemlerini (Albion ve Ertmer, 2002; Curtis, 2005) etkilemektedir. Çalışmadaki öğretmenlerin görüşü, öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin özelliklerine ve isteklerine göre öğretim sürecini planladıkları ve öğretim sürecini daha etkin duruma getirebilmek için etkinlikler tasarladıkları yönündedir. Benzer şekilde Curtis (2005), özel yetenekli öğrencilere yönelik olumlu algıya sahip olan öğretmenlerin, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için sınıf içinde farklı etkinliklere yöneldikleri, sınıf ortamını düzenledikleri, araç-gereçlerle ve materyallerle ders içeriğini zenginleştirdiklerini vurgulamaktadır. Bütün bunlar doğrultusunda yola çıkarak özel yetenekli öğrencilerin özelliklerinin farkında olan öğretmenlerin, sınıf ortamlarında buna uygun davranacakları sonucuna ulaşılabilir. Bir başka deyişle, özel yetenekli öğrencilerin özellikleri ve istekleri bağlamında etkinlikler ve uygulamalar gerçekleştirilecekleri söylenebilir.

Öğretmenler Bilim ve Sanat Merkezinde örgün eğitimden farklı olarak devam zorunluluğu olmamasının öğrencilerde aidiyet sorunu yarattığını ve Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören öğrencinin haftalık ders saatlerinin az olduğunu vurgulayarak bu durumun sınıf yönetiminin zaman boyutunu olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenler, özel yetenekli öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezine isteyerek gelmelerinin sınıf ortamını olumlu etkilediğini ancak öğrencilerle velilerin Bilim ve Sanat Merkezine ilişkin yüksek beklentilere sahip olmalarının sınıf ortamını olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda Karakuş (2010) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin Bilim ve Sanat Merkezi ile ilgili beklentilerinin yüksek olduğu sonucu, çalışmamız kapsamında elde edilen bulguyu destekler niteliktedir. Bu durum da öğretmenler için sorun yaratabilmektedir. Çocukları Bilim ve Sanat Merkezinde ayrıca eğitim gördükleri için velilerin üst düzey bir başarı beklentisi içerisinde olmaları öğretmenlerin sınıf içerisindeki uygulamalarını olumsuz anlamda etkileyebilmektedir.

Araştırma doğrultusunda sınıf yönetiminin boyutlarından elde edilen bir diğer bulgu ise davranış yönetimi boyutudur. Bu anlamda özel yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenler, istenmeyen davranışları sadece öğrenciden kaynaklanan davranışlar olarak değerlendirmişlerdir. Öğretmenler, özel yetenekli öğrencilerin kendilerine has özelliklerinin, istenmeyen davranışlara sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle öğretmenler, özel yetenekli bireylerin kendilerine has özelliklerine vurgu yaparak onların hareketli olma, meraklı, yetkin, hırslı olmaları ve örgün eğitimde yaşadıkları uyum sorunları sebebiyle istenmeyen davranışların ortaya çıkabileceğini vurgulamışlardır. Yapılan çalışmalarda, özel yetenekli öğrencilerin inatlaşma, benmerkezci olma, liderlik etme, daima hareket hâlinde olma, kıskanç olma ve sürekli konuşma gibi istenmeyen davranışlar sergiledikleri ve arkadaşlık kurmada zorluk çektikleri vurgulanmaktadır (Chan, 2002; Çetinkaya ve diğ., 2012; Çitil ve Ataman, 2018, 2019; Gökden Kaya ve Ataman, 2017; İnci, 2014; Sezer, 2015; Talas ve diğ., 2013). Ancak bu çalışmada yer alan öğretmenler, bu davranışları istenmeyen davranış olarak görmediklerini, özel yetenekli öğrenci özelliği olarak gördüklerini görüşlerinde belirtmişlerdir. Özel yetenekli öğrencilerin, sınıf arkadaşlarından çok daha kısa sürede öğrendikleri, öğrendiklerini çok kısa zamanda hatırladıkları, karmaşık ve soyut düzeydeki kavram ve fikirleri algılayabildikleri, ilgilendikleri konuların üzerinde uzun süre çalıştıkları, konsantrasyonlarının yüksek olduğu (Neumeister, Adams, Pierce, Cassidy ve Dixon, 2007; Winebrenner, 1992), öğrendikleri bilgiyi kolay transfer edebildikleri (Silverman, 2000), kendi başına çalışabildikleri, içsel motivasyonlarının yüksek olduğu, çalışma ve anlama düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu vurgulanmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin bu özelliklerinden dolayı öğretmenlere doyum sağladığı ve bu durumun sınıf ortamını etkilediği, bu çalışma sonucunda elde edilen bir diğer bulgudur. Özel yetenekli öğrencilerin akademik anlamda yetkin düzeyde ve öğrenmeye ilişkin farkındalıklarının yüksek olması nedeniyle öğretmenler süreçten zevk aldıklarını ve mesleki anlamda doyuma ulaştıklarını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Palladino (2008) çalışmasında, öğretmenlerin özel

yetenekli çocukları diğer öğrencilerden farklı algıladıklarını ifade ederek, bu öğrencilerin dünyaya farklı baktıklarını, konuları farklı ele aldıklarını ve farklı sorular sorduklarını belirtmişlerdir.

Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenler özel yetenekli öğrencilerinin istenmeyen davranışlarıyla baş etmede kullandıkları stratejileri; eğitsel-gelişimsel planlama, teşvik etme, sorumluluk verme, olumlu pekiştirme, yer değiştirme, bireysel özellikleri kabullenme ve görmezden gelme, önlemsel ve birebir konuşma olarak belirtmişlerdir. Eğitsel-gelişimsel planlama stratejisi ile öğretmenler kendi mesleki becerileri ve yeterliliklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerine göre öğrenme ortamlarını tasarladıklarını ve buna yönelik bir çaba ortaya koyduklarını vurgulamışlardır. Okuldaki vakitlerinin çoğunluğunu sınıf ortamında geçiren özel yetenekli bireylerin öğrenme ortamlarının çeşitlendirilmesi ve zenginleştirilmesi gerekmektedir. İstenmeyen davranışların yönetilmesinde, öğrenme ortamını özel yetenekli öğrencileri kapsayacak şekilde düzenlemek önemli bir etkidir (Walters ve Frei, 2007). Bu nedenle öğretmenlerin, özel yetenekli öğrencilerin öğrenme stillerini keşfetmeleri, bireysel farklılıklarını anlamaları ve bu doğrultuda öğrenme ortamlarını tasarlamaları, etkili öğrenmeyi sağlama ve sınıf yönetimi açısından büyük önem taşımaktadır (Ataman, 1998; Emmer ve Stough, 2001; Kuzgun ve Deryakulu, 2006; Smith ve Laslett, 2002). Bu bağlamda değerlendirdiğimizde Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin bu konuda farkındalıklarının olduğu sonucuna ulaşılabilir.

İstenmeyen davranışların yönetiminde kullanılan teşvik etme stratejisiyle öğretmenler, istenmeyen davranış sergileyen öğrencinin yetkin özelliklerini öne çıkaran konuşmalarla bu davranışın üstesinden gelmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Ancak öğretmenlerden birinin teşvik edici konuşma diye ifade ettiği iletişim biçiminin teşvik edici olmak yerine ödül anlamı taşıdığı düşünülmektedir. Çünkü öğretmen bir öğrencinin özelliklerini yüceltirken, diğer öğrencinin eksikliğini vurgulayarak kıyaslama yapmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin olumsuz davranışların yönetilmesinde etkili olan yöntemlerden biri etkili iletişim kurmadır (Sezer, 2015). Çünkü özel yetenekli bireyler, akranlarına göre çoğunlukla meraklı, ince ve derin düşünceli, duyarlıdır ve eleştirel düşünme becerileri çok gelişmiştir (Klein, 2007). Yanlış anlaşılmalara sebep olacak ifadeler, bu bireylerin iç dünyalarında derin sarsıntılar oluşturabilir (Klein, 2007). Bu görüşleri destekler nitelikte olan çalışmamızdaki bazı öğretmenlerin görüşü ise birebir konuşmadır. Özel yetenekli öğrenci ile çalışan öğretmen, istenmeyen davranış sergileyen öğrenci ile konuşarak istenmeyen davranış yönettiğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda değerlendirdiğimizde Bilim ve Sanat Merkezinde çalışan öğretmenlerin, özel yetenekli öğrencileri güdüleyici konuşmalar yapmasının, öğrenme ortamı içerisinde ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışları önlediği sonucuna ulaşılabilir. Özel yetenekli öğrencilerin sınıf ortamındaki istenmeyen davranışlarını yönetmede, öğretmenlerin genel olarak destekleyici bir tutum sergilediği görülmektedir. Öğretmenler özel yetenekli öğrencilerin istenmeyen davranışlarını kabullenme ve görmezden gelme, bu davranışlara karşı önlemler alma, öğrencilere sorumluluk ve kendilerini ifade fırsatı verme, onlarla bağ kurma, onların öğrenme ortamını zenginleştirme ve pekiştirici yöntemlerine başvurmaktadır. Hoşgörülü davranmanın, olumsuz davranışları önlediğini ve etkili olduğunu vurgulayan araştırmalar bulunmaktadır (Çankaya ve Çanakçı, 2011; Safran ve Oswald, 2003).

Öğretmenlerin aynı zamanda özel yetenekli bireylerin sınıf ortamındaki istenmeyen davranışlarını yönetmede yaptırım uygulamayı da tercih ettikleri görülmüştür. Yüksek düzeyde olmamakla birlikte öğretmenlerin, davranışçı yaklaşım içerisinde yer alan ceza yöntemine başvurmak istedikleri ve yer değiştirme yöntemini kullandıkları belirlenmiştir. Bazı öğretmenler Bilim ve Sanat Merkezinin eğitim programlarından kaynaklı olarak öğrencilerin istenmeyen davranışlarını engelleyecek etmenlerin olmadığını ve cezaya dayalı yöntemleri uygulamadıklarını ifade etmişlerdir. Oysa Quinn ve diğerleri (2000) ile Porter (2006), iletişim kurarken kullanılan kelimelere dikkat etme, bireylerin problemleri ile ilgilenme, onları dinleme, güdüleme, motive etme gibi eylemlerin, sınıf ortamındaki olumsuz davranışları azaltmada çok daha etkili olduğunu vurgulamışlardır. Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin, davranışçı yaklaşıma dair bir anlayışa sahip oldukları ve disiplin modellerini sınıf ortamında uygulamaya yönelik pedagojik eksikliklerinin olduğu düşünülmektedir. Çünkü Bilim ve Sanat Merkezlerine öğretmen seçimi yapılırken, öğretmenlerin pedagojik yeterliklerini değerlendirmek yerine iletişim becerileri, öz güveni ve ikna kabiliyeti, bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü, bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı, liyakat ve topluluk önünde temsil yeteneği ve güncel bilgi, yaratıcılık ve isteklilik yeterliliklerine göre değerlendirme yapılmaktadır (ÖRGM, 2017). Bu nedenle özel yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin pedagojik yeterliklerini ortaya koymaya ve belirlemeye yönelik değerlendirmelerin yapılmasının, sınıf yönetiminde ortaya çıkabilecek sorunları gidermede etkili olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırma ile Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi ve istenmeyen davranışlara ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bir başka çalışmada özel yetenekli öğrencilerin görüşlerinden hareketle sınıf ortamında ne tür sorunlar ve güçlüklerle karşılaştıkları belirlenebilir. Bu çalışmada Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin, özel yetenekli öğrencilerin istenmeyen davranışlarını olumsuz olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Başka çalışmalarda, örgün öğretimdeki sınıfında özel yetenekli öğrencisi olan öğretmenlerin, istenmeyen davranışlara yönelik algıları üzerine çalışmalar yapılabilir. Ayrıca örgün öğretimde özel yetenekli öğrencisi olan öğretmenlerin, istenmeyen davranışlarla baş etmede kullandıkları

stratejiler belirlenebilir. Bu öğretmenlere de özel yetenekli öğrencileri ile karşılaştıkları istenmeyen davranışlara yönelik eğitim ve danışmanlık desteği sağlanarak bunun etkisine bakılabilir. Ayrıca bu çalışma sayesinde öğretmenlerin disiplin modellerine ve uygulanaşına yönelik eksiklikleri olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlere, sınıf yönetimi içerisinde yer alan disiplin modellerine ilişkin eğitimler verilebilir ve farkındalık kazandırılabilir. Bununla birlikte hem hizmet öncesinde hem de hizmet içinde öğretmenlerin özel eğitime yönelik uygulamalı eğitim almaları, öğretmen adaylarının ise özel yetenekli öğrencileri gözlemlemesi ya da bu öğrencilerle deneyim yaşayabilecekleri staj uygulamalarının gerçekleştirilmesi sağlanabilir. Son olarak özel yetenekli çocukların olumsuz tutum ve davranışlarına ilişkin aileleri ile araştırmalar yapılarak ailelere istenmeyen davranışlarla baş etmede kullanabilecekleri stratejilere ilişkin eğitimler verilebilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar arasında bu çalışmayı etkileyebilecek mali olan ya da olmayan herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Mali Destek

Çalışma için herhangi bir kamu, ticari veya kâr amacı gütmeyen kuruluştan mali destek alınmamıştır.

Etik Kurul İzin Bilgisi: *Bu araştırma, Çukurova Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği kurulunun 21/01/2021 tarihli E.132009 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.*

Kaynakça / References

- Akalın, S. (2012). *Bilgilendirme ve performans geribildirimine dayalı sınıf yönetimi müdahale programının kaynaştırma sınıflarındaki öğretmen-öğrenci çifti çıktıları üzerindeki etkileri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akarsu, F. (2000). A learning model for Istanbul Science and Art Center. *Gifted and Talented International*, 15(2), 124-129. doi: 10.1080/15332276.2000.11672941
- Albion, P. R., & Ertmer, P. A. (2002). Beyond the foundations: The role of vision and belief in teachers' preparation for integration of technology. *TechTrends*, 46(5), 34-38.
- Ataman, A. (1998). *Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Biddle, B. J., & Berliner, D. C. (2002). Small class size and its effects. *Educational Leadership*, 5(5), 12-23.
- Borland, J. H. (2003). *Rethinking gifted education*. New York, NY: Teachers College Press.
- Callard-Szulgit, R. (2010). *Parenting and teaching the gifted*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Education.
- Cemaloğlu, N. (2007). Disiplin ile ilgili kavramlar, ilkeler ve uygulamalar. *Millî Eğitim*, 36(175), 8-24.
- Chan, D. W. (2002). Giftedness, adjustment problems, and psychological distress among Chinese secondary students in Hong Kong. *Journal for the Education of the Gifted*, 26(1), 6-24. doi: 10.1177/016235320202600102
- Chan, D. W. (2003). Assessing adjustment problems of gifted students in Hong Kong: The development of the student adjustment problems inventory. *Gifted Child Quarterly*, 47(2), 107-117. doi: 10.1177/001698620304700202
- Clunies-Ross, P., Little, E., & Kienhuis, M. (2008). Self-reported and actual use of proactive and reactive classroom management strategies and their relationship with teacher stress and student behaviour. *Educational Psychology*, 28(6), 693-710. doi: 10.1080/01443410802206700
- Curtis, J. (2005). *Preservice teachers' attitudes toward gifted students and gifted education*. (Unpublished doctoral dissertation). Columbia University, USA.
- Çankaya, İ., ve Çanakçı, H. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *Turkish Studies*, 6(2), 307-316. doi: 10.7827/TurkishStudies.2188
- Çetinkaya, Ç., Maya Çalışkan, İ. ve Güngör, H. (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin liderlik özelliklerinden kaynaklanan sınıf yönetimi sorunları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(24), 7-29.
- Çitil, M. (2016). *Üstün yetenekli öğrencilere sunulan olumlu davranışsal destek temelli problem davranışları önleyici sınıf yönetimi uygulamaları: Eylem araştırması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çitil, M. ve Ataman, A. (2018). İlköğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin davranışsal özelliklerinin eğitim ortamlarına yansımaları ve ortaya çıkabilecek sorunlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 185-231.
- Çitil, M. ve Ataman, A. (2019). Positive behavior support-based preventive classroom management practices for gifted students: An action research. *Turkish Journal of Giftedness and Education*, 9(2), 102-130.
- Demirtaş, H. (2015). Sınıf yönetiminin temelleri. H. Kıran ve K. Çelik (Ed.), *Etkili sınıf yönetimi* içinde (ss. 1-32). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eddles-Hirsch, K., Vialle, W., McCormick, J., & Rogers, K. (2012). Insiders or outsiders: The role of social context in the peer relations of gifted students. *Roeper Review*, 34(1), 53-62. doi: 10.1080/02783193.2012.627554
- Emmer, E. T., & Stough, C. M. (2001). Classroom management: A critical part of educational psychology with implication for teacher education. *Educational Psychologist*, 36(2), 103-112. doi: 10.1207/S15326985EP3602_5
- Ergün, M. ve Yüksel, A. (2005). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları ve çözüm yolları. *Yaşadıkça Eğitim*, 88, 11-16.
- Evertson, C. M., & Emmer, E. T. (2012). *İlkokul öğretmenleri için sınıf yönetimi* (A. Aypay, çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Evertson, C. M., Emmer, E. T., Clements, B. S., & Worshan, M. E. (1997). *Classroom management for elementary teachers*. Boston: Allyn and Bacon.
- Gerow, J., Bordens, K., & Blanch-Payne, E. (2008). *General psychology with spotlights on diversity*. Pearson Custom Pub.: Bent Tree Press.
- Goodwin, A. L. (2002). The case of one child: Making the shift from personal knowledge to professionally informed practice. *Teaching Education, 13*(2), 137-154. doi: 10.1080/1047621022000007558
- Gökden Kaya, N. ve Ataman, A. (2017). Üstün yetenekli öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik öğretmenlerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 37*(3), 835-853.
- Gökdere, M. ve Çepni, S. (2003). Üstün yetenekli çocuklara verilen değerler eğitiminde öğretmenin rolü. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1*(2), 93-107.
- Griffith, J., Steptoe, A., & Cropley, M. (1999). An investigation of coping strategies associated with job stress in teachers. *British Journal of Educational Psychology, 69*, 517-531. doi: 10.1348/000709999157879
- Hansen, J. B., & Feldhusen, J. F. (1994). Comparison of trained and untrained teachers of gifted students. *Gifted Child Quarterly, 38*(3), 115-121. doi: 10.1177/001698629403800304
- Hardin, C. J. (2008). *Effective classroom management: Models and strategies for today's classrooms*. NJ: Pearson Prentice Hall.
- İnci, G. (2014). *Üstün yetenekli öğrencilerin sınıf içi davranış sorunlarının belirlenmesi ve çözüm önerileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Jones, V. F., & Jones, L. S. (1998). *Comprehensive classroom management, creating communities of support and solving problems*. Boston: Allyn & Bacon Company.
- Karakuş, F. (2010). Üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6*(1), 127-144.
- Klein, B. S. (2007). *Raising gifted kids*. New York, NY: American Management Association.
- Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (2006). Eğitimde bireysel farklılıklar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 5*(2), 316-321.
- Markusic, M. (2019). *Unusual behaviors of gifted students: Disciplining gifted children*. Retrieved from <https://www.brighthubeducation.com/teaching-gifted-students/49993-disciplining-bad-behavior-in-gifted-children/>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2016). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. California: Sage Publications.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2020). *Bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Montgomery, D. (2013). *Gifted and talented children with special educational needs: Double exceptionality*. London: David Fulton.
- Neumeister, K. L. S., Adams, C. M., Pierce, R. L., Cassady, J. C., & Dixon, F. A. (2007). Fourth-grade teachers' perceptions of giftedness: Implications for identifying and serving diverse gifted students. *Journal for the Education of the Gifted, 30*(4), 479-499. doi: 10.4219/jeg-2007-503
- Oliver, R., Reschly, D., & Wehby, J., (2011). Teacher classroom management practices: Effects on disruptive or aggressive student behavior. *Campbell Systematic Review, 7*(1), 1-55. doi: 10.4073/csr.2011.4
- Özbay, Y. (2013). *Üstün yetenekli çocuklar ve aileleri*. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Özdemir, İ. E. (2007). Sınıf ortamında istenmeyen davranışlar ve yönetimi. M. Ç. Özdemir (Ed.), *Sınıf yönetimi içinde* (ss. 221-246). Ankara: Asil.
- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü [ÖRGM] (2017). *Özel yetenekli bireylerin eğitimi strateji ve uygulama kılavuzu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Öznacar, M. D. ve Bildiren, A. (2016). *Üstün zekâhı öğrencilerin eğitimi ve eğitsel bilim etkinlikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Palladino, C. (2008). *Teachers' perspectives on educating the gifted learner within the regular education classroom*. (Unpublished dissertation). Walden University, USA.

- Pehlivan, İ. (2002). *Alternatif okullar*. Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Pfeiffer, S. I., & Stocking, V. B. (2000). Vulnerabilities of academically gifted students. *Special Services in the Schools*, 16(1-2), 83-93.
- Porter, L. (2006). *Behaviour in schools: Theory and practice for teachers*. England: Open University Press.
- Quinn, M. M., Osher, D., Warger, C., Hanley, T., Bader, B. D., Tate, R., & Hoffman, C. (2000). *Educational strategies for children with emotional and behavioural problems*. Washington, DC: Center for Effective Collaboration and Practice American Institutes for Research.
- Reiners, G. M. (2012). Understanding the differences between Husserl's (descriptive) and Heidegger's (interpretive) phenomenological research. *Journal of Nursing and Care*, 1(5), 1-3. doi: 10.4172/2167-1168.1000119
- Safran, S. P., & Oswald, K. (2003). Positive behavior supports: Can schools reshape disciplinary practices? *Exceptional Children*, 69(3), 361-373. doi: 10.1177/001440290306900307
- Sezer, Ş. (2015). Üstün yeteneklilerin sınıf içinde olumsuz davranışları ve yönetilmesine ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 317-333.
- Silverman, L. (2000). *Characteristics of Giftedness Scale*. Denver, CO: Gifted Development Center.
- Siyez, D. M. (2009). Liselerde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik algıları ve tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 67-80.
- Smith, C. J., & Laslett, R. (2002). *Effective classroom management*. London: Routledge Falmer Group Press.
- Talas, S., Talas, Y. ve Sönmez, A. (2013). Bilim sanat merkezlerine devam eden üstün yetenekli öğrencilerin okullarında yaşadıkları problemler. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2013(1), 42-50.
- Tannenbaum, A. J. (2003). The meaning and making of giftedness. In N. Colangelo, & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (pp. 45-59). Boston: Allyn & Bacon.
- Uludağ, Z. ve Odacı, H. (2002). Eğitim öğretim faaliyetlerinde fiziksel mekan. *Millî Eğitim Dergisi*, 29, 153-154.
- Wagale, E. (2001). *Enneagram yöntemiyle çocuk yetiştirmek* (G. Aksoy, çev.). İstanbul: Rota Yayınları.
- Walters, J., & Frei, S. (2007). *Managing classroom behavior and discipline*. California: Shell Education Press.
- Winebrenner, S. (1992). *Teaching gifted kids in the regular classroom: Strategies and techniques every teacher can use to meet the academic needs of the gifted and talented, revised, expanded, and updated edition*. Minneapolis, MN: Free Spirit Publishing.
- Yaman, E. (2006). Eğitim sistemindeki sorunlardan bir boyut: Büyük sınıflar ve sınıf yönetimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(3), 1-16.
- Yamane, T. (2001). *Temel örnekleme yöntemleri*. (A. Esin, C. Aydın, M. A. Bakır ve E. Gürbüz, çev.). İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Ek A

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

1. Bilim ve Sanat Merkezi'nde ya da örgün eğitimde, sınıf yönetimi açısından bir farklılık var mıdır?
  - a. İstenmeyen davranış (sınıf yönetimi açısından) nasıl değerlendirirsiniz?
2. İstenmeyen davranış (sorun/problemler) nasıl tanımlıyorsunuz?
  - a. Örgün eğitimde, sorun davranış nasıl tanımlarsınız?
  - b. Özel yetenekli çocukların okullarında (Bilim ve Sanat Merkezi'nde) istenmeyen (sorun/problemler) davranışların sıklığı diğer okullara göre değişmekte midir? Sizce neden?
3. Bilim ve Sanat Merkezi'nde ya da farklı bir okulda davranış yönetimi açısından bir farklılık var mıdır? Varsa nedenleri nelerdir?
4. Sınıfta karşılaştığınız istenmeyen (sorun/problemler) davranışlar nelerdir?
5. Karşılaştığınız istenmeyen (sorun/problemler) davranışların içinde özel yetenekli öğrencilerinizin özellikleriyle ilgili olanları var mıdır? Varsa bunlar nelerdir?
6. Sınıfta karşılaştığınız istenmeyen (sorun/problemler) davranışlara yönelik geliştirdiğiniz stratejiler nelerdir?
7. Özel yetenekli öğrencilere karşı geliştirdiğiniz farklı stratejiler var mı? Varsa bunlar nelerdir?
8. Bilim ve Sanat Merkezi'nde çalışırken karşılaştığınız ve buraya devam eden öğrencilerden kaynaklı olduğunu düşündüğünüz istenmeyen (sorun/problemler) davranışa ilişkin bir yaşantınızı paylaşabilir misiniz?
9. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi sırasında sınıf yönetimini açısından size kolaylık sağlayan unsurlar nelerdir?
10. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimi sırasında sınıf yönetimini açısından zorlandığınız unsurlar nelerdir?
11. Özel yetenekli öğrencilerle çalışmanın sınıf yönetimi açısından en tatmin edici unsuru nedir?
12. Eklemek istediğiniz ya da paylaşmak istediğiniz başka bir şey var mı?